

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

HOTĂRÂRE
PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE

**a articolului 1 alin. (2) lit. c) din Legea nr. 121 din 25 mai 2012
cu privire la asigurarea egalității**

(sesizarea nr. 28g/2016)

CHIȘINĂU

16 mai 2016

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE A ART. 1 ALIN. (2) LIT.
C) DIN LEGEA NR. 121 DIN 25 MAI 2012 CU PRIVIRE LA ASIGURAREA EGALITĂȚII

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională, statuând în componența:
DI Alexandru TĂNASE, *președinte*,
DI Aurel BĂIEȘU,
DI Igor DOLEA,
DI Tudor PANȚÎRU, *judcători*,
cu participarea dlui Eugeniu Osipov, *grefier*,

Având în vedere sesizarea depusă la 23 martie 2016
și înregistrată la aceeași dată,
Examinând sesizarea menționată în ședință plenară publică,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând în camera de consiliu,

Pronunță următoarea hotărâre:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află excepția de neconstituționalitate a articolului 1 alin. (2) lit. c) din Legea nr. 121 din 25 mai 2012 cu privire la asigurarea egalității, ridicată de avocata Doina Ioana Străisteanu în dosarul nr. 3-49/16, aflat pe rolul Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău.

2. Sesizarea a fost depusă la Curtea Constituțională la 23 martie 2016 de către dna Vasilisa Muntean, judecător în cadrul Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău, în temeiul articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție, astfel cum a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016, precum și al Regulamentului privind procedura de examinare a sesizărilor depuse la Curtea Constituțională.

3. Autorul excepției de neconstituționalitate a pretins, în esență, că dispozițiile articolului 1 alin. (2) lit. c) din Legea nr. 121 din 25 mai 2012 cu privire la asigurarea egalității contravin prevederilor articolelor 4 alin. (2), 7, 8 alin. (1), 10 alin. (2), 15, 16 alin. (2), 26 alin. (2) și 31 alin. (1) și (3) din Constituție.

4. Prin decizia Curții Constituționale din 23 martie 2016 sesizarea a fost declarată admisibilă, fără a prejudeca fondul cauzei.

5. În procesul examinării sesizării, Curtea Constituțională a solicitat opinia Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova și Guvernului. De asemenea, a fost solicitată opinia Mitropoliei Chișinăului și a Întregii Moldove.

6. În ședința publică a Curții, sesizarea a fost susținută de către avocata Doina Ioana Străisteanu, autorul excepției de neconstituționalitate. Parlamentul a fost reprezentat de către dl Sergiu Bivol, șef de secție în

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE A ART. 1 ALIN. (2) LIT. C) DIN LEGEA NR. 121 DIN 25 MAI 2012 CU PRIVIRE LA ASIGURAREA EGALITĂȚII

cadrul Direcției generale juridice a Secretariatului Parlamentului. Guvernul a fost reprezentat de către dl Eduard Serbenco, viceministru al justiției.

CIRCUMSTANȚELE LITIGIULUI PRINCIPAL

7. La 24 februarie 2014, petenta Angela Frolov a depus o plângere la Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității (în continuare – Consiliul), invocând că în cadrul unei emisiuni televizate a fost supusă unei discriminări pe criteriu de orientare sexuală și convingere religioasă de către Ghenadie Văluță, care a săvârșit un ritual religios.

8. În urma examinării plângerii petentei, Consiliul a emis Decizia din 19 mai 2014, prin care a decis că faptele expuse în plângere reprezintă instigare la discriminare pe criteriu de orientare sexuală și convingeri, conform articolelor 1 și 2 din Legea nr. 121 din 25 mai 2012 privind asigurarea egalității și că Ghenadie Văluță va aduce scuze publice petiționarei.

9. La 28 mai 2015, Ghenadie Văluță a depus la judecătoria Buiucani, mun. Chișinău, în procedura contenciosului administrativ o cerere de chemare în judecată împotriva Consiliului, inclusiv a terțului intervenient accesoriu Frolov Angela, prin care a solicitat anularea deciziei din 19 mai 2014 ca fiind vădit ilegală și abuzivă.

10. În cadrul ședinței de judecată din 15 martie 2016, reprezentanta intervenientului accesoriu a ridicat excepția de neconstituționalitate a articolului 1 alin. (2) lit. c) din Legea privind asigurarea egalității, invocând faptul că excluderea cultelor religioase și părților lor componente în partea ce ține de convingerile religioase de sub incidența legii contravine prevederilor Constituției, precum și tratatelor internaționale în domeniul drepturilor omului.

11. Prin încheierea din aceeași dată, instanța a dispus ridicarea excepției de neconstituționalitate și transmiterea sesizării în adresa Curții Constituționale pentru soluționare.

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

12. Prevederile relevante ale Constituției (republicată în M.O., 2016, nr.78, art. 140) sunt următoarele:

Articolul 4

Drepturile și libertățile omului

„(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE A ART. 1 ALIN. (2) LIT.
C) DIN LEGEA NR. 121 DIN 25 MAI 2012 CU PRIVIRE LA ASIGURAREA EGALITĂȚII

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.”

Articolul 10
Unitatea poporului și dreptul la identitate

„[...]”

(2) Statul recunoaște și garantează dreptul tuturor cetățenilor la păstrarea, la dezvoltarea și la exprimarea identității lor etnice, culturale, lingvistice și religioase.”

Articolul 16
Egalitatea

„(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.”

Articolul 31
Libertatea conștiinței

„(1) Libertatea conștiinței este garantată. Ea trebuie să se manifeste în spirit de toleranță și de respect reciproc.

(2) Cultele religioase sînt libere și se organizează potrivit statutelor proprii, în condițiile legii.

(3) În relațiile dintre cultele religioase sînt interzise orice manifestări de învrăjbire.

(4) Cultele religioase sînt autonome, separate de stat și se bucură de sprijinul acestuia, inclusiv prin înlesnirea asistenței religioase în armată, în spitale, în penitenciare, în aziluri și în orfelinate.”

13. Prevederile relevante ale Legii nr. 121 din 25 mai 2012 cu privire la asigurarea egalității (M.O., 2012, nr. 103, art. 355) sunt următoarele:

Articolul 1
Scopul legii și domeniul de aplicare

„(1) Scopul prezentei legi este prevenirea și combaterea discriminării, precum și asigurarea egalității tuturor persoanelor aflate pe teritoriul Republicii Moldova în sferele politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții, fără deosebire de rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vârstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu similar.

(2) Prevederile prezentei legi nu se extind asupra și nu pot fi interpretate ca aducând atingere:

[...]

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE A ART. 1 ALIN. (2) LIT.
C) DIN LEGEA NR. 121 DIN 25 MAI 2012 CU PRIVIRE LA ASIGURAREA EGALITĂȚII

c) cultelor religioase și părților lor componente în partea ce ține de convingerile religioase.”

Articolul 7

Interzicerea discriminării în câmpul muncii

„(1) Se interzice orice deosebire, excludere, restricție sau preferință pe baza criteriilor stabilite de prezenta lege, care au drept efect limitarea sau subminarea egalității de șanse sau tratament la angajare sau concediere, în activitatea nemijlocită și în formarea profesională. Interzicerea discriminării pe bază de orientare sexuală se va aplica în domeniul angajării în muncă și al ocupării forței de muncă.

[...]

(5) Orice deosebire, excludere, restricție sau preferință în privința unui anumit loc de muncă nu constituie discriminare în cazul în care, prin natura specifică a activității în cauză sau a condițiilor în care această activitate este realizată, există anumite cerințe profesionale esențiale și determinante, cu condiția ca scopul să fie legitim și cerințele proporționale.

(6) În cadrul activităților profesionale ale cultelor religioase și părților lor componente nu constituie discriminare tratamentul diferențiat bazat pe religia sau convingerile unei persoane atunci când religia sau convingerile constituie o cerință profesională esențială, legitimă și justificată.”

Articolul 9

Interzicerea discriminării în domeniul învățământului

„(1) Instituțiile de învățământ asigură respectarea principiului nediscriminării:

- a) prin oferirea accesului la instituțiile de învățământ de orice tip și nivel;
- b) în procesul educațional, inclusiv la evaluarea cunoștințelor acumulate;
- c) în activitatea științifico-didactică;
- d) prin elaborarea de materiale didactice și programe de studii;
- e) prin informarea și instruirea cadrelor didactice privind aplicarea metodelor și mijloacelor de prevenire a actelor de discriminare și de sesizare a autorităților competente.

(2) Instituțiile de învățământ nu pot stabili principii de admitere la studii bazate pe anumite restricții, cu excepția cazurilor stipulate de legislația în vigoare.

(3) Refuzul instituției de învățământ de a admite la studii o anumită persoană ale cărei calificări nu corespund nivelului necesar pentru a fi admisă nu constituie o limitare a dreptului la învățământ.

(4) Prevederile prezentului articol nu constituie o restrângere a dreptului instituției de învățământ care pregătește personalul unui anumit cult religios de a refuza înscrierea unei persoane al cărei statut confesional nu corespunde cerințelor stabilite pentru accesul la instituția respectivă.”

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE A ART. 1 ALIN. (2) LIT. C) DIN LEGEA NR. 121 DIN 25 MAI 2012 CU PRIVIRE LA ASIGURAREA EGALITĂȚII

14. Prevederile relevante ale Legii nr. 125-XVI din 11 mai 2007 privind libertatea de conștiință, de gândire și de religie (M.O., 2007, nr. 127 – 130, art. 546) sunt următoarele:

Articolul 4

Libertatea de conștiință, de gândire și de religie

„(1) Orice persoană are dreptul la libertatea de gândire, de conștiință și de religie. Acest drept trebuie exercitat în spirit de toleranță și de respect reciproc și cuprinde libertatea de a aparține sau nu unei anumite religii, de a avea sau nu anumite convingeri, de a-și schimba religia sau convingerile, de a profesa religia sau convingerile în mod individual sau în comun, în public sau în particular, prin învățătură, practici religioase, cult și îndeplinirea riturilor. Fiecare persoană și comunitate religioasă poate adera liber la orice cult religios.

(2) Exercițarea dreptului la libertatea de manifestare a convingerilor sau a credinței religioase poate fi restrânsă, în condițiile legii, numai în cazul în care această restrângere urmărește un scop legitim și reprezintă, într-o societate democratică, măsuri necesare pentru siguranța publică, menținerea ordinii publice, ocrotirea sănătății și a moralei publice ori pentru protejarea drepturilor și libertăților persoanei.

[...]

Articolul 5

Drepturi și obligații generale

„(1) Nimeni nu poate fi urmărit pentru convingeri, gândire, credință sau necredință religioasă.

(2) Convingerile, gândirea, credința religioasă, activitatea în cadrul unui cult religios nu pot fi un obstacol în dobândirea și exercitarea drepturilor civile sau politice.”

Articolul 6

Libertatea de asociere religioasă

„(1) Nimeni nu poate fi constrâns să practice sau nu exercițiul religios al vreunui cult, să se asocieze sau nu la vreun cult, să contribuie sau nu la cheltuielile vreunui cult religios.

[...]

15. Prevederile relevante ale Declarației Universale a Drepturilor Omului (adoptată la 10 decembrie 1948, la New York, la care Republica Moldova a aderat prin Hotărârea Parlamentului nr. 217-XII din 28 iulie 1990) sunt următoarele:

Articolul 1

„Toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi. Ele înzestrate cu rațiune și conștiință și trebuie să se comporte unii față de altele în spiritul fraternității.”

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE A ART. 1 ALIN. (2) LIT. C) DIN LEGEA NR. 121 DIN 25 MAI 2012 CU PRIVIRE LA ASIGURAREA EGALITĂȚII

Articolul 2

„Fiecare om se poate prevala de toate drepturile și libertățile proclamate în prezenta Declarație fără nici un fel de deosebire ca, de pildă, deosebirea de rasă, culoare, sex, limba, religie, opinie politica sau orice altă opinie, de origine națională sau socială, avere, naștere sau orice alte împrejurări. [...]”

Articolul 7

„Toți oamenii sunt egali în fața legii și au, fără nici o deosebire, dreptul la o egală protecție a legii. Toți oamenii au dreptul la o protecție egală împotriva oricărei discriminări care ar viola prezenta Declarație și împotriva oricărei provocări la o asemenea discriminare.”

16. Prevederile relevante ale Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (încheiată la Roma la 4 noiembrie 1950 și ratificată de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr.1298-XIII din 24 iulie 1997) sunt următoarele:

Articolul 9

Libertatea de gândire, de conștiință și de religie

„1. Orice persoană are dreptul la libertate de gândire, de conștiință și de religie ; acest drept include libertatea de a-și schimba religia sau convingerile, precum și libertatea de a-și manifesta religia sau convingerea în mod individual sau colectiv, în public sau în particular, prin cult, învățământ, practici și îndeplinirea ritualurilor.

2. Libertatea de a-și manifesta religia sau convingerile nu poate face obiectul altor restrângeri decât cele prevăzute de lege care, într-o societate democratică, constituie măsuri necesare pentru siguranța publică, protecția ordinii, a sănătății, a moralei publice, a drepturilor și a libertăților altora.”

Articolul 14

Interzicerea discriminării

„Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta Convenție trebuie să fie asigurată fără nicio deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.”

17. Prevederile relevante ale Pactului internațional cu privire la drepturile civile și politice (adoptat la 16 decembrie 1966, la New York și ratificat de Republica Moldova la 28 iulie 1990, prin Hotărârea Parlamentului nr. 217-XII) sunt următoarele:

Articolul 26

„Toate persoanele sunt egale în fața legii și au, fără discriminare, dreptul la o ocrotire egală din partea legii. În această privință legea trebuie să interzică orice discriminare și să garanteze tuturor persoanelor o ocrotire egală și eficace contra oricărei discriminări, în special de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE A ART. 1 ALIN. (2) LIT. C) DIN LEGEA NR. 121 DIN 25 MAI 2012 CU PRIVIRE LA ASIGURAREA EGALITĂȚII

politică sau 8 orice altă opinie, origine națională sau socială, avere, naștere sau întemeiată pe orice altă împrejurare.”

ÎN DREPT

18. Din conținutul sesizării, Curtea observă că aceasta vizează în esență exceptarea cultelor religioase și părților lor componente în partea ce ține de convingerile religioase de la aplicarea prevederilor Legii privind asigurarea egalității.

19. Astfel, sesizarea se referă la un ansamblu de elemente și principii constituționale și internaționale interconexe, precum principiul egalității și nediscriminării, principiul proporționalității și dreptul la libertatea de gândire, de conștiință și de religie.

A. ADMISIBILITATEA

20. Prin decizia sa din 23 martie 2016, Curtea a verificat întrunirea următoarelor condiții de admisibilitate:

(1) Obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție

21. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în speță a Legii nr. 121 din 25 mai 2012 cu privire la asigurarea egalității, ține de competența Curții Constituționale.

(2) Excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică faptul că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu

22. Fiind ridicată de către avocata Doina Ioana Străisteanu, reprezentantul intervenientului accesoriu în dosarul nr. 3-49/16, care se află pe rolul Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău, sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este formulată de subiectul abilitat cu acest drept.

(3) Prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei

23. Curtea reține că prerogativa de a soluționa excepțiile de neconstituționalitate, cu care a fost investită prin articolul 135 alin.(1) lit. g) din Constituție, presupune stabilirea corelației dintre normele legislative și textul Constituției, ținând cont de principiul supremației acesteia și de relevanța prevederilor contestate pentru soluționarea litigiului principal în instanțele de judecată.

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE A ART. 1 ALIN. (2) LIT. C) DIN LEGEA NR. 121 DIN 25 MAI 2012 CU PRIVIRE LA ASIGURAREA EGALITĂȚII

24. Curtea observă că obiect al excepției de neconstituționalitate îl constituie prevederile art. 1 alin. (2) lit. c) din Legea nr. 121 din 25 mai 2012 cu privire la asigurarea egalității.

25. Curtea acceptă argumentele autorului excepției de neconstituționalitate, potrivit cărora prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei și sunt determinante pentru soluționarea chestiunii privind anularea actului administrativ, prin care s-a decis sancționarea pentru instigare la discriminare.

(4) Nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate

26. Curtea reține că prevederile contestate nu au constituit anterior obiect al controlului constituționalității.

27. Urmând jurisprudența sa anterioară, Curtea va aborda problema de constituționalitate a prevederilor contestate, raportate la circumstanțele concrete ale litigiului principal, prin prisma normelor constituționale invocate de autorul excepției, luând în considerare atât principiile consacrate în Constituție și în dreptul intern, cât și cele statuate în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (în continuare - *Curtea Europeană*).

28. Curtea reiterează că, în Hotărârea nr. 55 din 14 octombrie 1999 privind interpretarea unor prevederi ale articolului 4 din Constituția Republicii Moldova, a statuat că „*această prevedere comportă consecințe juridice, presupunând, mai întâi, că organele de drept, inclusiv Curtea Constituțională [...], sunt în drept să aplice în procesul examinării unor cauze concrete normele dreptului internațional [...], acordând, în caz de neconcordanță, prioritate prevederilor internaționale*”.

29. În aceeași ordine de idei, în Hotărârea nr. 10 din 16 aprilie 2010 pentru revizuirea Hotărârii Curții Constituționale nr. 16 din 28 mai 1998 „Cu privire la interpretarea art. 20 din Constituția Republicii Moldova” în redacția Hotărârii nr. 39 din 9 iulie 2001, Curtea Constituțională a menționat că „*practica jurisdicțională internațională [...] este obligatorie pentru Republica Moldova, ca stat care a aderat la Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale*”.

30. Prin urmare, Curtea apreciază că excepția de neconstituționalitate nu poate fi respinsă ca inadmisibilă și nu există nici un alt temei de sistare a procesului, în conformitate cu prevederile articolului 60 din Codul jurisdicției constituționale.

31. Curtea reține că autorul excepției de neconstituționalitate a invocat incompatibilitatea normei contestate cu prevederile articolelor 4 alin. (2), 7, 8 alin. (1), 10 alin. (2), 15, 16 alin. (2), 26 alin. (2) și 31 alin. (1) și (3) din Constituție.

32. În jurisprudența sa, Curtea a menționat că articolul 16 din Constituție completează alte dispoziții substanțiale ale Constituției și nu are o existență independentă, aplicându-se numai pentru exercitarea drepturilor și a

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE A ART. 1 ALIN. (2) LIT. C) DIN LEGEA NR. 121 DIN 25 MAI 2012 CU PRIVIRE LA ASIGURAREA EGALITĂȚII

libertăților garantate de dispozițiile constituționale. În timp ce poate opera și fără o încălcare a altor dispoziții constituționale și, în această măsură, poate avea o semnificație autonomă, articolul 16 din Constituție nu este aplicabil decât dacă situația intră în domeniul de aplicare a cel puțin uneia din dispozițiile constituționale ce vizează exercitarea drepturilor și a libertăților fundamentale (a se vedea, *inter alia*, Hotărârea nr. 12 din 1 noiembrie 2012 pentru controlul constituționalității unor prevederi ale articolului 32 alin. (4) lit.j) din Legea nr. 162-XVI din 22 iulie 2005 cu privire la statutul militarilor, Hotărârea nr.15 din 13 septembrie 2011 privind controlul constituționalității articolului 18 alin. (3) din Legea nr.152-XVI din 8 iunie 2006 privind Institutul Național al Justiției).

33. Astfel, pentru a elucida aspectele abordate în excepția de neconstituționalitate, Curtea va examina norma contestată în raport cu articolul 16 combinat cu articolul 31 din Constituție – în partea ce ține de respectarea principiului egalității în drepturi și dreptului la libertatea de gândire, de conștiință și de religie, celelalte norme constituționale invocate de autorul excepției fiind irelevante în raport cu prevederile contestate.

B. FONDUL CAUZEI

PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 16 COMBINAT CU ARTICOLUL 31 DIN CONSTITUȚIE

34. Autorul excepției de neconstituționalitate susține că prevederile art. 1 alin. (2) lit. c) din Legea cu privire la asigurarea egalității sunt contrare dispozițiilor articolului 16 alin. (2) din Constituție, care prevăd că:

„(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.”

35. La fel, autorul excepției pretinde că norma contestată contravine articolului 31 alin. (1) și (3) din Constituție, potrivit căruia:

„(1) Libertatea conștiinței este garantată. Ea trebuie să se manifeste în spirit de toleranță și de respect reciproc.

[...]

(3) În relațiile dintre cultele religioase sunt interzise orice manifestări de învrăjbire.”

1. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

36. Autorul excepției de neconstituționalitate susține că prevederile supuse controlului constituționalității nu corespund cerințelor de calitate a legii.

37. Autorul excepției pretinde în esență că norma de drept prevăzută la art. 1 alin. (2) lit. c) din Legea cu privire la asigurarea egalității oferă

libertății de religie și libertății de manifestare a religiei un caracter absolut, contrar prevederilor Constituției și tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte.

38. De asemenea, autorul excepției de neconstituționalitate susține că nici o instanță internațională, în jurisprudența sa, nu acordă prioritate libertății de a-și manifesta religia contrar libertății celuilalt de a avea propriile convingeri, de a nu fi supus practicilor religioase pe care nu le împărtășește și de a nu fi supus discriminării prin instigare din acest motiv.

2. Argumentele autorităților

39. În viziunea Președintelui Republicii Moldova, sensul articolului 1 alin. (2) lit. c) din Legea privind asigurarea egalității este de a acorda comunităților religioase din Republica Moldova dreptul de a practica autonom cultul ales, fără anumite avantaje sau dezavantaje pe care le poate crea legea în cauză.

40. Totodată, Președintele Republicii Moldova a menționat că norma legală criticată scoate de sub incidența legii doar structurile religioase și părțile lor componente, nu și credincioșii sau conducătorii structurilor respective, și numai sub aspectul apartenenței acestora din urmă la o anumită religie, adică la un complex de viziuni, idei, principii, învățături și dogme cu caracter religios, care se propagă în cadrul cultelor.

41. Președintele Republicii Moldova consideră că, în esență, autorul excepției de neconstituționalitate nu ridică, *de facto*, o problemă de neconstituționalitate, ci doar de interpretare a prevederii legale criticate, ceea ce excede competenței Curții Constituționale.

42. În opinia sa scrisă, Parlamentul a menționat că articolul 1 alin. (1) din Legea cu privire la asigurarea egalității relevă scopul legii, care constă în prevenirea și combaterea discriminării după anumite criterii, care sunt expres stipulate în articolele 16 din Constituție și 14 din Convenția Europeană.

43. De asemenea, Parlamentul consideră că din conținutul art.1 alin. (2) din lege trebuie să înțelegem că prevederile legii nu se extind asupra și nu pot fi interpretate ca aducând atingere discriminării în cadrul cultelor religioase și părților lor componente în partea ce ține de convingerile religioase. Totodată, în opinie se subliniază că nu orice manifestare care are vreo legătură cu convingerile religioase ale persoanei cad sub incidența articolului 9 din Convenția Europeană. La fel, se menționează că, potrivit articolului 2 din Declarația ONU din 1981 privind eliminarea tuturor formelor de intoleranță și de discriminare bazate pe religie sau credință, nici o persoană nu va fi supusă discriminării pe baze religioase sau de credință de către stat, instituții, grupuri de persoane sau persoane individuale. În final, Parlamentul afirmă că norma contestată este în deplină concordanță cu normele constituționale.

44. Potrivit Guvernului, esența normei contestate constă în faptul că dreptul cultelor religioase, a căror etică este bazată pe religie sau convingeri, de a solicita o atitudine de bună credință și loialitate față de etica organizației (de exemplu, a personalului ce lucrează pentru ele) nu constituie o discriminare, având în vedere natura activității în cadrul cultului religios.

45. În egală măsură, Guvernul a susținut că, prin norma de la art. 1 alin. (2) lit. c) din Legea nr. 121 din 25 mai 2012, legiuitorul a dorit excluderea situațiilor în care de fapt alte motive decât religia și conștiința persoanei stau la baza stabilirii unei condiții de angajare, chiar dacă este vorba despre culte religioase.

46. Mitropolia Chișinăului și a Întregii Moldove în opinia sa a menționat că slujitorii sau clericii Bisericii Ortodoxe din Moldova în spațiul mediatic nu exercită acțiuni sacerdotale sau sfințitoare.

3. Aprecierea Curții

3. 1. Principii generale

3. 1. 1. Principiul egalității și nediscriminării

47. Curtea relevă că respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului (articolul 16 alin. (1) din Constituție). Potrivit alineatului (2) al aceluiași articol, toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

48. Provenit din postulatul general al demnității egale a tuturor ființelor umane, enunțat de articolul 1 al Declarației Universale a Drepturilor Omului, principiul nediscriminării este un principiu matricial al protecției internaționale a drepturilor omului, afirmat de către toate instrumentele internaționale de proclamare a drepturilor omului la care Republica Moldova este parte.

49. Astfel, potrivit articolului 2 din Declarația Universală, *”fiecare om se poate prevala de toate drepturile și libertățile proclamate în Declarație fără nici un fel de deosebire ca, de pildă, deosebirea de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, de origine națională sau socială, avere, naștere sau orice alte împrejurări.”*, iar articolul 7 proclamă că *„toți oamenii sunt egali în fața legii și au, fără nici o deosebire, dreptul la o egală protecție a legii. Toți oamenii au dreptul la o protecție egală împotriva oricărei discriminări care ar viola prezenta Declarație și împotriva oricărei provocări la o asemenea discriminare.”*

50. De asemenea, articolul 14 din Convenția europeană dispune că exercitarea tuturor drepturilor și libertăților pe care ea le recunoaște trebuie să fie asigurată fără nici o deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare,

limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.

51. În termeni asemănători, principiul nediscriminării este recunoscut de Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, care consacră acest principiu în articolul 26: „*Toate persoanele sunt egale în fața legii și au, fără discriminare, dreptul la o ocrotire egală din partea legii. În această privință legea trebuie să interzică orice discriminare și să garanteze tuturor persoanelor o ocrotire egală și eficace contra oricărei discriminări, în special de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, origine națională sau socială, avere, naștere sau întemeiată pe orice altă împrejurare.*”.

52. Nediscriminarea permite astfel ca domeniul de aplicare a egalității să fie definit în mod concret: el este alcătuit din ansamblul drepturilor protejate de Convenția pertinentă, iar interdicția discriminării nu se aplică decât în măsura în care un drept garantat de Convenția respectivă face obiectul acesteia.

53. Astfel înțeles, dreptul la nediscriminare, garantat de articolul 14 din Convenția Europeană nu are o existență de sine stătătoare, deoarece se aplică doar drepturilor și libertăților garantate de Convenție, însă, potrivit jurisprudenței Curții, are o semnificație autonomă (*Eweida și alții c. Marii Britanii*, 15 ianuarie 2013).

54. În acest context, Curtea Europeană a precizat că lista de drepturi garantate de articolul 14 din Convenția Europeană nu este limitativă, **fiind interzisă orice discriminare, indiferent de criteriul** care stă la baza ei (*Rasmussen c. Danemarcei*, § 34, hotărâre din 28 noiembrie 1984, A.87).

55. Conform jurisprudenței constante a Curții Europene, pentru a se pune problema aplicabilității articolului 14 din Convenție, trebuie să se constate o diferență de tratament între persoane plasate în situații comparabile. O asemenea diferență este discriminatorie dacă nu prezintă **o justificare obiectivă și rezonabilă, respectiv dacă nu urmărește un scop legitim sau dacă nu există un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul vizat**. Statele contractante beneficiază de o marjă largă de apreciere pentru a determina dacă și în ce măsură diferențele între situații similare justifică distincția în tratament (*Schalk și Kopf c. Austriei*, § 96, *Burden c. Regatului Unit*, § 60).

56. Totodată, articolul 14 din Convenția Europeană nu interzice unui stat-membru să trateze diferențiat grupurile (religioase), cu scopul de a corecta „inegalitățile factuale” între ele; într-adevăr, în anumite circumstanțe, eșecul în încercarea de a corecta inegalitatea prin tratament diferențiat poate în sine da naștere unei încălcări a articolului menționat. Diferența de tratament este, oricum, discriminatorie dacă nu are o justificare obiectivă și rezonabilă.

57. În acest context, Curtea observă că în manifestarea opiniilor și convingerilor religioase li se poate impune obligația de a evita, în măsura în

care este posibil, expresii care sunt neîntemeiat de ofensive pentru alții și, prin urmare, cauzează o încălcare a drepturilor, necontribuind sub nici o formă la o dezbatere publică susceptibilă să promoveze un progres în relațiile dintre oameni (*Gündüz c. Turciei*, hotărâre din 4 decembrie 2003, § 37).

3. 1. 2. Libertatea de conștiință

58. Articolul 31 alin. (1) din Constituție stabilește că libertatea conștiinței este garantată. Ea trebuie să se manifeste în spirit de toleranță și respect reciproc.

59. Curtea reține că libertatea de conștiință este un drept fundamental, garantat de tratatele internaționale care se referă la drepturile fundamentale ale omului și implică responsabilitatea morală și de conștiință pentru gândurile exprimate. Responsabilitatea, inclusiv cea juridică, intervine numai în momentul în care gândul sau opinia sunt exprimate, situație în care pot leza demnitatea, onoarea sau libertatea de gândire a unui alt subiect de drept sau chiar ordinea socială sau ordinea de drept. De aceea libertatea conștiinței este în strânsă legătură cu libertatea de exprimare, aceasta din urmă reprezentând tocmai posibilitatea recunoscută omului de a-și exterioriza gândurile.

60. Așadar, libertatea conștiinței are un conținut complex, exprimat sub aspect juridic în trei dimensiuni: libertatea de gândire, libertatea de conștiință și libertatea de religie.

61. Astfel cum sunt protejate prin articolul 9 din Convenția Europeană, libertatea conștiinței sub cele trei forme - de gândire, de conștiință și de religie - reprezintă fundamentul unei societăți democratice. Această libertate este, în dimensiunea sa religioasă, printre elementele esențiale ale identității credincioșilor și ale concepției acestora despre viață, dar și ale **ateilor, agnosticilor, scepticilor ori indiferenților**. Această libertate presupune, printre altele, cea **de aderare sau nu la o religie și cea de a o practica sau nu** (*Kokkinakis c. Greciei*, 25 mai 1993, § 31, *Buscarini și alții c. San Marino*, 18 februarie 1999, § 34, *Leyla Şahin c. Turciei* (MC) § 104, *S.A.S. c. Franței*, 11 octombrie 2010).

62. Totodată, articolul 9 din Convenția Europeană nu protejează orice fel de act motivat sau inspirat de o religie sau convingere și nu garantează întotdeauna dreptul persoanei de a se comporta, în domeniul public, într-o manieră dictată sau inspirată de religia sa sau de convingerile sale.

63. Într-o societate democratică, unde mai multe religii coexistă în cadrul uneia și aceleași populații, poate fi necesar ca libertatea manifestării religiei sau convingerilor să fie supusă unor restrângeri pentru a concilia interesele diferitelor grupuri și a asigura respectarea convingerilor fiecărei persoane.

64. Curtea Europeană a subliniat deseori rolul fundamental pe care îl joacă statul în calitate de organizator neutru și imparțial al exercitării

diverselor religii și credințe și a precizat că acest rol favorizează ordinea publică, armonia religioasă și toleranța într-o societate democratică, în special între grupuri aflate în opoziție. Obligația de neutralitate și imparțialitate a statului este incompatibilă cu o oarecare putere de apreciere din partea statului în privința legitimității credințelor religioase sau a modalităților de exprimare a acestora (*Manoussakis și alții c. Greciei*, 26 septembrie 1996, § 47, și *Hassan și Tchaouch c. Bulgariei*, § 78). În conformitate cu jurisprudența sa constantă, Curtea Europeană recunoaște statelor părți la convenție o anumită marjă de apreciere pentru a judeca existența și întinderea necesității unei ingerințe (*Manoussakis și alții*, citată supra, § 44, *Mitropolia Basarabiei și alții c. Republicii Moldova*, §119, și *Leyla Şahin c. Turciei*, §110).

65. În același context, Curtea reține prevederile Orientărilor Uniunii Europene privind promovarea și protecția libertății de religie sau de convingere, adoptate la 24 iunie 2013 de Consiliul UE, care stabilesc că:

„[...]”

2. Toate persoanele au dreptul de a-și manifesta religia sau convingerea, fie individual, fie împreună cu alții, atât în public, cât și în privat, prin cult, îndeplinirea riturilor, practici și învățătură, fără teama de intimidare, discriminare, violență sau atacuri. **Persoanele care își schimbă sau renunță la religie sau la convingere, precum și persoanele adepte ale unor convingeri non-teiste sau ateiste ar trebui în egală măsură protejate, la fel și persoanele care nu profesează o religie sau o convingere.**

[...]

7. [...] UE se concentrează asupra dreptului indivizilor **de a crede sau de a nu crede** și, singuri sau împreună cu alții, de a-și manifesta liber convingerile. UE nu evaluează fundamentele diferitelor religii sau convingeri sau lipsa acestora, ci se asigură că dreptul de a crede sau de a nu crede este garantat.

[...]

12. **A avea sau a nu avea** o religie sau o convingere este un drept absolut și nu poate fi limitat în nici o împrejurare.

[...]

18. Libertatea de religie sau de convingere protejează dreptul oricărei ființe umane **de a crede sau de a avea o convingere ateistă sau non-teistă** și de a-și schimba religia sau convingerea.

[...]”

66. Convingerile teiste, non-teiste și ateiste, precum și dreptul de a nu profesa o religie sau o convingere sunt protejate, de asemenea, de articolul 18 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, precum și de articolul 18 din Declarația Universală a Drepturilor Omului.

3. 1. 3. Principiul laicității statului

67. Principala trăsătură a statului laic este abținerea de la amestecul în activitatea cultelor religioase, dar și asigurarea egalității cetățenilor în drepturi și obligații față de stat, indiferent de religia profesată. Astfel, laicitatea reprezintă piatra de temelie a organizării statale, desemnând separarea puterii politice și administrative a statului de religie, aplicându-se principiul de bază al democrației, și anume separația puterilor în stat.

68. În același timp, laicitatea nu implică indiferența statului față de religii, ci mai degrabă statul garantează protecția libertății religioase într-un regim de pluralism confesional și cultural.

69. Curtea notează dificultatea de a menține starea de pluralitate și atitudine neutră atunci când societatea, *de facto*, este omogen religioasă într-o mare măsură, însă caracterul neutru trebuie să fie o premisă care să determine toate acțiunile statului, în special în privința religiei.

70. Prin urmare, principiul laicității nu este un instrument de combatere a prezenței religiei în spațiul public sau de încurajare a secularizării statului și societății civile. Laicitatea presupune existența pluralismului în sistemul de valori, protecția egală a persoanelor religioase și nereligioase și solicită o atitudine neutră din partea statului față de ambele categorii.

71. Pornind de la premisele constituționale, consacrate în Declarația de Independență a Republicii Moldova, prin care s-a hotărât ca pe teritoriul ei să se aplice numai Constituția, legile și celelalte acte normative adoptate de organele legal constituite, statul Republica Moldova s-a afirmat a fi un stat de drept și democratic, fapt consacrat prin articolul 1 din Constituție.

72. Curtea reține că Republica Moldova, în dispozițiile Constituției, nu se definește *expressis verbis* ca un stat laic, totuși, prevederile constituționale cuprinse la articolul 31 alin. (4) referitoare la autonomia cultelor religioase și separarea lor de stat denotă caracterul laic al statului.

73. De asemenea, Curtea menționează că păstrarea atitudinii neutre față de religie a fost instituită ca principiu de la fondarea statului Republica Moldova. În particular, s-a evitat preluarea unei religii de stat și a fost interzisă orice ideologie oficială a statului. Astfel, s-a optat pentru consacrarea neutralității religioase și promovarea pluralismului ca principii constituționale. Acest fapt denotă că principiul laicității constituie parte a identității constituționale a Republicii Moldova, care obligă statul să adopte o atitudine neutră în funcționarea cultelor religioase, garantând astfel respectarea drepturilor fundamentale ale fiecărei persoane.

74. Curtea reține că problema care urmează a fi soluționată în acest caz este de a stabili dacă exceptarea *cultelor religioase și a părților lor componente în partea ce ține de convingerile religioase* de la aplicarea prevederilor Legii cu privire la asigurarea egalității aduce atingere principiului egalității și nediscriminării, libertății conștiinței și laicității statului.

3. 2. Aplicarea principiilor enunțate în prezenta cauză

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE A ART. 1 ALIN. (2) LIT. C) DIN LEGEA NR. 121 DIN 25 MAI 2012 CU PRIVIRE LA ASIGURAREA EGALITĂȚII

75. Curtea reține că dreptul internațional în materia drepturilor omului asigură atât dreptul la egalitate, cât și dreptul de a nu fi supus discriminării pe criteriile specifice enumerate. Totodată, statul dispune de o anumită marjă de apreciere pentru a justifica un tratament diferit în situații analoge. Aplicarea marjei de apreciere variază în funcție de circumstanțe și de context.

76. Prin Hotărârea nr. 16 din 12 iunie 2007 Curtea Constituțională a statuat că:

„[...] violarea principiului egalității și nediscriminării are loc atunci când se aplică un tratament diferențiat în cazuri egale, fără să existe o motivare obiectivă și rezonabilă, sau când există o disproporție între scopul urmărit și mijloacele folosite”.

77. Curtea subliniază că pluralismul, toleranța și sinceritatea caracterizează o „societate democratică”. Deși uneori trebuie să subordoneze interesele indivizilor celor ale unui grup, democrația nu se reduce la supremația constantă a opiniei unei majorități, ci dispune un echilibru, care asigură indivizilor minoritari un tratament just și care evită orice abuz al unei poziții dominante.

78. Curtea reține că, la 25 mai 2012, Parlamentul a adoptat Legea nr. 121 cu privire la asigurarea egalității, scopul acesteia fiind prevenirea și combaterea discriminării, precum și asigurarea egalității tuturor persoanelor aflate pe teritoriul Republicii Moldova în sferile politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții, fără deosebire de rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, **religie** sau convingeri, sex, vârstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu similar.

79. Dispoziția enunțată supra, din articolul 1 alin. (1), este principala clauză de non-discriminare din Legea cu privire la asigurarea egalității. Lista de criterii specifice enumerate la acest articol se bazează pe art. 16 alin. (2) din Constituție și art. 14 din Convenția Europeană.

80. În același timp, Curtea observă că, potrivit articolului 1 alin. (2) lit c), prevederile legii menționate nu se extind asupra și nu pot fi interpretate ca **aducând atingere cultelor religioase și părților lor componente în partea ce ține de convingerile religioase**.

81. În jurisprudența sa, Curtea a statuat, în deplin acord cu cea a Curții Europene a Drepturilor Omului, că egalitatea nu înseamnă uniformitate și că pot fi instituite tratamente juridice distincte pentru anumite categorii de persoane **dacă există o justificare obiectivă și rezonabilă** (a se vedea cauza *Rasmussen c. Danemarcei*, citată supra).

82. Analizând norma criticată, Curtea reține că excepția în ceea ce privește aplicarea prevederilor legii nu se răsfrânge asupra cultelor și părților lor componente în sine, **ci doar în partea ce ține de convingerile lor religioase**, care reprezintă acel complex de idei, principii și învățături de credință sau dogme cu caracter religios în care o persoană crede, pe care le acceptă benevol, le mărturisește și după care se conduce în viață.

83. Dreptul de a avea o convingere este un drept cu caracter general, protejează forul interior al persoanei, adică domeniul convingerii personale și al credințelor religioase, și nu poate fi supus unor restricții, limitări, condiționări sau derogări. De acest drept beneficiază atât credincioșii, cât și ateii, „agnosticii, scepticii sau persoanele neutre”.

84. Conștiința persoanei conferă individualitate, o diferențiază ca individ. Tocmai din acest motiv statul trebuie să protejeze atât viața privată a ființei umane, cât și conștiința acesteia. În procesul gândirii omul își formează anumite convingeri, iar viața sa socială este condusă de multe ori de manifestări publice ale acestor credințe, ambele situații intrând sub protecția conferită de articolul 9 din Convenție.

85. Curtea menționează că dreptul de a avea o convingere reprezintă, în primul rând, *libertatea fiecărei persoane de a avea sau de a adopta o convingere sau o religie la libera sa alegere, fără însă a implica libertatea de a refuza valabilitatea unor prevederi legislative imperative*, întemeindu-și acțiunile pe anumite convingeri religioase. De asemenea, acest drept se referă la *libertatea de a nu avea o convingere sau o credință religioasă*. În acest fel, din punct de vedere juridic, individul este protejat contrar „unei eventuale obligații de a participa direct la activități religioase împotriva voinței sale” (*Darby c. Suediei*, hotărârea CEDO din 9 mai 1989, Seria A vol. 187).

86. Dreptul de a avea o convingere exprimă *garanția juridică a libertăților indivizilor de a-și schimba convingerea sau religia fără a suferi vreo constrângere sau vreun prejudiciu*. În acest spirit, Adunarea Generală a Națiunilor Unite a adoptat, la 25 noiembrie 1981, Declarația privind eliminarea oricărei forme de intoleranță și de discriminare bazată pe credința religioasă sau convingere, care interzice „orice distincție, excludere, restricție sau preferință bazată pe credința religioasă sau pe convingere”.

87. În acest context, Curtea relevă că persoanele care își schimbă sau renunță la religie sau la convingere, persoanele adevrate ale unor convingeri non-teiste sau ateiste și persoanele care nu profesază o religie sau o convingere ar trebui în egală măsură să fie protejate și să nu fie supuse unui tratament discriminatoriu.

88. Astfel, Curtea reține că, deși articolul 31 din Constituție consacră separarea statului față de cultele religioase și proclamă autonomia acestora, totuși exercitarea dreptului la libertatea de manifestare a convingerilor sau a credinței religioase trebuie să respecte siguranța și ordinea publică, ocrotirea sănătății și a moralei publice, precum și drepturile și libertățile altor persoane. Astfel, **dreptul de a avea o convingere protejează forul interior al persoanei, și nu manifestarea exterioară a convingerilor sale**.

89. Mai mult, dacă ne referim la raporturile dintre religii, dispozițiile constituționale ale articolului 16 urmează a fi corelate cu prevederile articolului 31 din Legea Supremă, astfel impunându-se respectarea următoarelor principii: 1) egalitatea dintre credincioși și necredincioși; 2)

cultivarea unui climat de toleranță și respect reciproc; 3) interzicerea oricăror manifestări de învrăjbire.

90. Curtea observă că normele constituționale și internaționale nu permit aplicarea unui tratament discriminatoriu pe motiv de religie sau convingeri. Totuși, în anumite situații poate fi instituit un tratament diferit dacă există o justificare obiectivă și rezonabilă.

91. În acest sens, articolul 4 alin. (2) din Directiva Consiliului Europei 2000/78/CE din 27 noiembrie 2000 de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă prevede că în legislația națională pot fi prevăzute dispoziții, în temeiul cărora, în cazul activităților profesionale ale bisericilor și ale altor organizații publice sau private a căror etică profesională este bazată pe religie sau convingeri, un tratament diferențiat bazat pe religia sau convingerile unei persoane **nu constituie o discriminare atunci când, prin natura acestor activități sau prin contextul în care sunt exercitate, religia sau convingerile constituie o cerință profesională esențială, legitimă și justificată în privința eticii organizației.** Acest tratament diferențiat trebuie exercitat cu respectarea dispozițiilor și principiilor constituționale ale statelor membre, precum și a principiilor generale de drept comunitar, și nu poate fi justificată o discriminare bazată pe un alt motiv.

92. Prevederile art. 4 alin. (2) al Directivei 2000/78/CE au fost transpuse în articolul 7 alin. (6) din Legea asigurării egalității, stabilindu-se expres faptul că în cadrul activităților profesionale ale cultelor religioase și părților lor componente nu constituie discriminare tratamentul diferențiat bazat pe religia sau convingerile unei persoane atunci când religia sau convingerile constituie o cerință profesională esențială, legitimă și justificată.

93. De asemenea, prin dispozițiile articolului 9 intitulat „*Interzicerea discriminării în domeniul învățământului*”, legiuitorul a specificat expres la alineatul (4) că prevederile acestuia nu constituie o restrângere a dreptului instituției de învățământ, care pregătește personalul unui anumit cult religios, de a refuza înscrierea unei persoane al cărei statut confesional nu corespunde cerințelor stabilite pentru accesul la instituția respectivă.

94. În acest context, Curtea reține că legiuitorul poate institui anumite excepții doar în partea ce ține de organizarea cultului religios, principiile interne de activitate, dar nu și în partea în care reprezentanții cultelor interacționează în exterior.

95. Având în vedere cele enunțate supra, Curtea subliniază că articolul 1 alin. (2) lit. c) din Legea cu privire la asigurarea egalității **urmează a fi aplicat în măsura în care se referă la învățăturile, canoanele și tradițiile cultelor religioase, ale căror prevederi sunt aplicabile propriilor credincioși, acțiunilor sacerdotale în spații destinate acestui scop, astfel încât să nu contravină legislației în vigoare și să nu aducă atingere drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.**

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE A ART. 1 ALIN. (2) LIT. C) DIN LEGEA NR. 121 DIN 25 MAI 2012 CU PRIVIRE LA ASIGURAREA EGALITĂȚII

96. În concluzie, Curtea reține că, în timp ce prevederile art. 1 alin. (2) lit. c) din Legea cu privire la asigurarea egalității se referă la cultele religioase și părțile lor componente **în partea ce ține de convingerile religioase**, acestea nu sunt contrare exigențelor articolului 16 combinat cu articolul 31 din Constituție.

Din aceste motive, în temeiul articolelor 135 alin. (1) lit. a) și g) și 140 din Constituție și 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, articolelor 6, 61 alin. (1) și (2), 62 lit. a) și lit. e) și 68 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

HOTĂRĂȘTE:

1. *Se respinge* excepția de neconstituționalitate ridicată de avocata Doina Ioana Străisteanu în dosarul nr. 3-49/16, pendinte la Judecătoria Buiucani, mun. Chișinău.

2. *Se recunoaște constituțional* articolul 1 alin. (2) lit. c) din Legea nr.121 din 25 mai 2012 cu privire la asigurarea egalității.

3. Prezenta hotărâre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*.

Președinte

Alexandru TĂNASE

*Chișinău, 16 mai 2016
HCC nr. 14
Dosarul nr. 28g/2016*